

СТ А Н О В И Щ Е

От: проф. д-р Виолета Димитрова Цакова, пенсионер,
научна специалност: „Интелектуална собственост в нематериалното производство”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (интелектуална собственост в творческите индустрии)“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Биляна Петъова Димитрова

Тема на дисертационния труд: „Нарушения на права върху художествена собственост в интерактивна среда и форми на защита“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1830/25.06.2025 на заместник-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Биляна Димитрова е завършила висшето си образование (образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и „магистър“) в УНСС в специалности от областта на интелектуалната собственост. За периода на обучението си като докторант тя е завършила редица обучителни курсове на СОИС, които са разширили и обогатили знанията ѝ по интелектуална собственост, участвала е в научни форуми, извършвала е проучвателна, експертна, аналитична и преподавателска дейност, което е допринесло за развитие на нейните изследователски способности.

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Интелектуална собственост и технологичен трансфер“ на УНСС по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (интелектуална собственост в творческите индустрии)“. Обучението е осъществено в задочна форма.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем 266 страници. В него са включени голям брой таблици и фигури, повечето авторски, които добре допълват и илюстрират текста. Структурата на дисертационния труд е логична и балансирана. Обосновани са актуалността и значимостта на разработената тема.

Като цяло, параметрите на изследването са добре определени. Целта е ясно, но широко формулирана, а задачите са ориентирани към нейното постигане. Това е осигурило логичност и цялостност на работата по дисертационния труд. Правилно са

определени обекта и предмета на изследването, макар, че широкото очертаване на предмета създава известни трудности за неговото покриване, както и за по-прецизното формулиране на задачите на изследването. Основната теза и подтезите са добре композирани и очертават полето на изследователско търсене на дисертанта, с проблемите, които ще се решават.

Изследването е базирано на голям брой проучени информационни източници, показва добро познаване и критично използване на специализираната литература. Цитирането е точно и коректно със съблюдаване на приетите за това правила и академичната етика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

За провеждане на изследването е използван комплексен подход, което съответства на сложния и многоаспектен характер на разработваната тема. Ангажирани са различни изследователски инструменти, което е позволило да се разкрие същността на разглежданите проблеми и предлагането на приемливи техни решения.

Със своето изследване дисертантът е разработил добра основа за изследване на художествената собственост в интерактивна среда и за прилагането на традиционни и нови методи за нейното управление. Постигнати са резултати, с определена степен на значимост за науката и практиката, като:

- предлагане на приемливи разбирания за нови понятия, свързани с дигиталната среда на основата на проведено проучване за различни техни определения в достъпни информационни източници;

- идентифициране на обектите на художествена собственост, които могат да се реализират в интерактивна среда;

- добро адаптиране на уредените за аналоговата среда авторски и сродни права към дигиталната среда;

- обобщаване на оскъдните регулации в европейското и в националното законодателство за закрилата на художествената собственост в интерактивна среда;

- добри сравнителни анализи на обекти на художествена собственост, на права и на нарушения върху тази собственост в аналогова и в дигитална среда;

- разкриване многообразието от нарушения на художествената собственост в България и в страни от ЕС; те са идентифицирани по видове нарушения, способи за извършване на нарушенията и обекти с нарушени права; специално внимание е отделено на загубите, които търпят творческите индустрии, националните и европейската икономики и създателите на творческо съдържание от интелектуалното пиратство;

- систематизиране и представяне в пълнота на всички уредени и прилагани способи за защита срещу посегателства върху художествена собственост;

- извеждане и представяне на предимствата и слабостите на приложимите в практиката технически средства за защита на художествената собственост;

- анализиране на резултатите от самостоятелно проведено анкетно проучване по въпроси на художествената собственост в интерактивна среда; обработените резултати са основа за разработване на мерки за противодействие на нарушенията на художествена собственост въобще и в частност в интерактивна среда;

- предлагане на обещаващ способ за противодействие на нарушенията на художествена собственост чрез мониторинг, основан на изкуствен интелект;
- представяне на различни модели на управление на художествена собственост в интерактивна среда, които включват правни, технически и организационни мерки на защита; моделите са съобразени с риска от нарушения в средата на функциониране на художествената собственост.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам посочените от дисертанта научни и научно-приложни приноси: идентифицирането на посегателствата върху художествената собственост в интерактивна среда и извеждането на мерките за противодействие, предлагането на мониторинг за посегателствата върху художествената собственост, базиран на изкуствен интелект, както и на модели за управление на художествената собственост в зависимост от риска на средата в която тя функционира.

Считам, че приносите могат да бъдат по-добре формулирани, разширени или поне обогатени и допълнени с някои от посочените в становището ми научни и научно-приложни резултати.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените от дисертанта публикации отразяват основни положения от дисертационния труд и така се явяват форма на тяхната апробация сред академичната общност.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно структурата и съдържанието на дисертационния труд, с акценти върху параметрите на изследването и основните резултати, обобщени в заключението и в посочените приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критичните си бележки по дисертационния труд съм предоставила на дисертанта на предварителен етап от неговото разработване и намирам, че са коректно отразени.

Препоръките ми към Биляна Димитрова, която се представя като добър изследовател, са:

- по-голяма прецизност при боравенето с понятийния апарат и при изграждането на текстове;
- по-висока публикационна активност в научни издания с национална и международна известност, чрез които да се достигне до по-широка аудитория;
- да продължи работата си в проблемната област, като в бъдещите си изследвания разработи въпросите на свободното използване на творчески продукти в интерактивна среда и нарушенията спрямо информацията за режима на права, инкорпорирана в такива продукти.

8. Заключение

Считам, че дисертационният труд показва задълбочени теоретични знания на дисертанта в изследваната проблематика, както и способността му за самостоятелно

провеждане на стойностни научни изследвания. На това основание и предвид постигнатите резултати, изразявам своето становище за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Биляна Петьова Димитрова в професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (интелектуална собственост в творческите индустрии)“.

11.08.2025 г., София

Подпис: .....
/проф. д-р Виолета Цакова/

REVIEW

From: Prof. Dr. Violeta Dimitrova Tsakova, retired,
Scientific Specialty: “Intellectual property in intangible production”

Regarding: A dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in the scientific specialty "Organization and management outside the sphere of material production (intellectual property in creative industries)" at the UNWE

Author of the dissertation: Bilyana Petyova Dimitrova

Topic of the dissertation: “Infringements of artistic property rights in an interactive environment and forms of protection”

Basis for submitting this opinion: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation in accordance with Order No. 1830/25.06.2025 of the Vice-Rector for Scientific Research Activities at UNWE.

9. Information about the doctoral candidate

Bilyana Dimitrova completed her higher education (bachelor's and master's degrees) at UNWE in specializations within the field of intellectual property. During her doctoral studies, she completed numerous training courses by WIPO, which expanded and enriched her knowledge of intellectual property. She participated in scientific forums, and conducted research, expert, analytical, and teaching activities, which contributed to the development of her research skills.

The doctoral candidate was enrolled in the doctoral program at the Department of "Intellectual property and technology transfer" at UNWE in the scientific specialty "Organization and management outside the sphere of material production (intellectual property in creative industries)". The training was conducted in a part-time format.

2. General characteristics of the submitted dissertation

The dissertation comprises 266 pages and includes a large number of tables and figures, most of which are author's, and effectively complement and illustrate the text. The structure of the dissertation is logical and balanced. The relevance and significance of the chosen topic are well-substantiated. Overall, the parameters of the research are well-defined. The objective is clearly, though broadly, formulated, and the tasks are oriented toward achieving it. This has ensured the logical coherence and integrity of the dissertation. The object and subject of the research are correctly identified, although the broad definition of the subject creates some difficulties in covering it and in formulating the research tasks more precisely. The main thesis and sub-theses are well-composed and outline the field of the

doctoral candidate's research inquiry, including the problems to be solved. The study is based on a large number of information sources, demonstrating a good command and critical use of specialized literature. The citations are accurate and correct, adhering to accepted rules and academic ethics.

3. Evaluation of the scientific and applied-scientific results

A complex approach was used to conduct the research, which corresponds to the intricate and multifaceted nature of the topic. Various research tools were engaged, which allowed for the disclosure of the essence of the problems under consideration and the proposal of acceptable solutions.

With her research, the doctoral candidate has developed a good basis for the study of artistic property in an interactive environment and for the application of traditional and new methods for its management. Results of a certain degree of significance for science and practice have been achieved, such as:

- proposing acceptable understandings of new concepts related to the digital environment, based on a survey of their various definitions in accessible information sources;
- identifying artistic property objects that can be realized in an interactive environment;
- good adaptation of copyright and related rights regulated for the analog environment to the digital environment;
- summarizing the sparse regulations in European and national legislation for the protection of artistic property in an interactive environment;
- performing good comparative analyses of artistic property objects, rights, and infringements on this property in the analog and digital environments;
- revealing the diversity of artistic property infringements in Bulgaria and EU countries; these are identified by types of infringement, methods of committing them, and objects with infringed rights; special attention is paid to the losses suffered by creative industries, national and European economies, and creators of creative content from intellectual piracy;
- systematizing and presenting in full all regulated and applied methods of protection against attacks on artistic property;
- analyzing the advantages and weaknesses of the technical measures of protection for artistic property applicable in practice;
- analyzing the results of an independently conducted survey on issues of artistic property in an interactive environment; the processed results serve as a basis for developing measures to counteract artistic property infringements in general and, in particular, in an interactive environment;
- proposing a promising method for counteracting artistic property infringements through monitoring based on artificial intelligence;
- presenting various models for managing artistic property in an interactive environment, which include legal, technical, and organizational protection measures; the models are tailored to the risk of infringements in the environment where the artistic property functions.

4. Evaluation of the scientific and applied-scientific contributions

I accept the scientific and applied-scientific contributions stated by the doctoral candidate: the identification of attacks on artistic property in an interactive environment and the derivation of countermeasures, the proposal of monitoring for attacks on artistic property based on artificial intelligence, and models for managing artistic property depending on the risk of the environment in which it operates.

I consider that the contributions could be better formulated, expanded, or at least enriched and supplemented with some of the scientific and applied-scientific results mentioned in my opinion.

5. Evaluation of the publications on the dissertation

The publications submitted by the doctoral candidate reflect the main provisions of the dissertation and thus serve as a form of their approbation within the academic community.

6. Evaluation of the abstract

The abstract correctly reflects the structure and content of the dissertation, with an emphasis on the research parameters and the main results, summarized in the conclusion and the stated contributions.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

I have provided my critical remarks on the dissertation to the doctoral candidate at an early stage of its development and find that they have been correctly addressed.

My recommendations for Bilyana Dimitrova, who presents herself as a good researcher, are:

- greater precision in handling the conceptual apparatus and in constructing texts;
- higher publication activity in scientific journals of national and international repute, to reach a wider audience;
- to continue her work in the problem area, and in her future research, to develop the issues of the free use of creative products in an interactive environment and infringements concerning the information on the rights regime incorporated in such products.

8. Conclusion

I believe that the dissertation demonstrates the doctoral candidate's profound theoretical knowledge of the research topic, as well as her ability to independently conduct valuable scientific research. On this basis and in view of the achieved results, I express my opinion in favor of awarding the educational and scientific degree "Doctor" to Bilyana Petyova Dimitrova in the professional field 3.8 "Economics", scientific specialty "Organization and Management outside the sphere of material production (Intellectual Property in creative industries)".

11.08.2025, Sofia

Signature: .....
/Prof. Dr. Violeta Tsakova/